

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Інформаційно-бібліографічний відділ

Війна – вічно у пам'яті ЛЮДСЬКІЙ

(сценарій літературного вечора, присвяченого Дню пам'яті та примиренню,
Дню Перемоги)

Київ, 2018

94(477):82-2

Вій

Війна – вічно у пам'яті людській : сценарій літературного вечора, присвяченого Дню пам'яті та примиренню, Дню Перемоги / підготували : Л. Полозенко, Л. Кучерук. – К. : НУБіП, 2018. – 14 с.

О, люди, вчіться в мирі жити,
Не затівайте війни злі!
Дітей вчіть сіяти й любити,
Рай будувати на Землі...

Краса світ має врятувати,
Щоб мирно скрізь жили сини.
І б'є на сполох жінка-мати:
«Синів родіть не для війни!»
(Василь Слободяник, поет)

8 травня 1945 року. В цей день в 23.01 (згідно середньоєвропейського часу) набув чинності акт про капітуляцію німецьких збройних сил.

Акт був підписаний представниками Верховного командування вермахту та представниками Верховного командування західних союзників та Радянського Союзу.

На теренах Європи війна закінчилась. Це була II світова війна, яка була найбільшою, найжорстокішою в історії людства. В Україні немає сім'ї, яку б не зачепило лихоліття цієї війни. І досі не підраховано остаточно, скільки українців полягло на її полях, а скільки людських доль поламала, скільки матерів не дочекались своїх синів, скільки солдатських вдів залишились з маленькими дітками.

Душевні рани, відлуння яких і досі не дають спокою тим ветеранам, яких в Україні залишилось дуже і дуже мало.

Люди поклоніться ветерану!

Юний, що не встиг ще покохати,
В попелі скривавлених полів,
До Берліна від порога хати
Він себе за всіх нас не жалів.

Серце ще обпалене фронтами,
Не злічить душевних тяжких ран,
І за те, що ми живемо з вами,
Дякуєм тобі наш Ветеран! ...

(Ганна Гнатюк, Іванків, Київщина)

Сповідь ветерана

А нам вже багато й не треба –
Відходимо в інші світи ...
Лишаєм Вам Сонце і Небо,
Дороги й до щастя мости.

Лишаєм Вам поле й обніжки,

Тужаве колосся пшениць,
І нашого роду усмішки
З красивих, відкритих облич.

*(Федір Чирва, учасник бойових дій
в II світовій війні смт. Липова Долина, Сумщина)*

II світова війна повністю ще не була закінчена. Тисячу українців в складі військових сил Союзу були відправлені на війну з Японією. І там також гинули наші українці.

Пройшли пішком усю Європу
Мій прадід й дід.
Та на війну з Японією
Товарняк знову їх повіз.

З японцями вони воювали
Доки їх пулі ворожі не дістали
Ніхто не вернувся з них живим додому
Обидва загинули десь далеко, далеко
Від рідного дому.

До 2015 року у нас в Україні дата святкування Дня Перемоги була 9 травня, хоча Європа святкувала і святкує цей день 8 травня – день, коли набув чинності акт про капітуляцію.

В березні місяці 2015 року був виданий указ Президента України № 169/2015 щодо заходів відзначення у 2015 році 70-річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни, яка була на Сході, війна з Японією.

Відповідно до цього указу було встановлено 8 і 9 травня – це День пам'яті та примирення і День Перемоги.

Дуже боляче слухати великодержавну заяву Путіна про те, що Росія перемогла б у війні з Гітлером і без України. І це було сказано на адресу країни, яка відправила до лав захисників спільної тоді держави понад 7 мільйонів чоловіків та 100 тисяч жінок.

(Газета «По – українськи», 24 березня, 2015)

І як не гріх йому про це казати.
Що тільки росіяни виграли війну.
І все це з вуст так «званого брата»,
То може трохи хай повчить історію світову.

Хіба може бути більшим знущанням над пам'яттю полеглих українців, які в перші місяці були кинуті на зустріч ворогу ненавчені, неозброєні.

Пішов мій батько на війну
Та не вернувсь живим додому.
Тому, що він поліг,

Під Кривим Рогом на полі бою.

Автоматів ні в кого не було
На 10-х одна рушниця
Атаку німців відбити не змогли
Бо нічим було боронитись.

(Л. Полозенко)

А що не було чим боронитись в перші місяці війни, так це дійсно так. Адже тодішня влада приділяла більше уваги не захисту своїх земель, а репресіям, виселенням у Сибір та іншим злочинним намірам у відношенні людей, особливо українців.

Поки сталінська влада
Українців товарняками в Сибір відправляла,
А здібних командирів військових сил в тюрми саджала.
То німецька армія своїми танками,
Топтати українську землю починала.

Як можна говорити, що українці не причетні до перемоги у II – світовій війні, якщо 2,5 млн. українців відзначено державними орденами та медалями, 2069 синів і дочок України стали Героями Радянського Союзу, а майже кожний третій українець від загальної кількості мав звання двічі.

Чому ж ти Росія так поступаєш?
Невже у тебе розуму зовсім не має?
Невже сама б ти перемогла,
Якби не було рядом дружнього плеча.

Бо були в окопах разом з тобою
Українці та грузини, білоруси та прибалти,
Молдавани та казахи, узбеки та татари,
Та інші народи, що жили тоді разом
В радянській державі.

Загалом за II світову війну майже Змільона українців загинуло в боях у цій війні.
А скільки родин навіть не знають де і як загинули і лежать в сирій землі їх рідні.

Мільйони з них не повернулись з поля бою.
Знайшли собі пристанок у чужій землі,
А діти ждуть батьків додому
Хоча давно самі бабусі і діди.

* * * * *

Біля меморіалу Слави
За камінь важчі ці страшні слова:

«Пропає безвісті», в скроні б'ють набатом.

І обертом від звістки голова –
Ти був же зовсім молодим солдатом.

Просила Бога, щоб прийшов у сни,
Щоб обійшла тебе негоди злива,
Так довго тебе ждала я з війни,
Що стала вже, як лунь, вся сива-сива...

«Як це нестерпно, важко все життя чекати і вірити, що постукаєш у двері,
впадеш з дороги, стомлений поспати, не змігши навіть скинути шинелі»,

(Ніна Гаврилюк, Коло вічного вогню.2015)

Важке було дитинство у дітей війни. Виживали в голоді, холоді. Чого тільки не
довелось пережити...

Дітям війни

Дитя війни – та в тім нема вини
Бо діти то є діти – не солдати.
І тільки сльози і молитви матерів
Старались нас од лиха рятувати.

Як довго та тягнулася війна...

Як довго не сміялись діти...

Нам в очі страх дивився із вікна
І час стояв, а ми у нім старіли.

Дитя війни – її рубець і шрам.

Про неї пам'ять до душі прикута.
Скажіть мені, будь ласка, де той храм
І та молитва, щоб війну забути?

*(Олександр Борщенко.
Ірпінь, Київської області)*

* * * * *

Ми – діти війни

Давно відгрімліли воєнні негоди,
Та тільки з далекої вже давнини

Нас досі дитинство постійно знаходить

Ми – пам'ять війни,

Ми – діти війни.

* * * * *

Діти війни

Вже відгрімліло те лихе століття,
Криваві ріки випила земля,

В колишніх воїнів посивіли вже діти,
І пам'ять озивається здаля.

Історія розставила всі крапки.
Чи всі? Страшних ще повно таємниць,
І раптом здогадалися нащадки,
Що це були і діти у війни.

Голодні, босі, злякані, самотні,
Робоча сила всюди основна
Сирітських доль війна зродила сотні,
Дорослими зробила їх війна.

(Ганна Дудка, 2008 рік)

Закінчилась війна. Від початку тих пекельних днів минуло більш як сім десятиліть. Та відлуння того жахливого лихоліття не дає спокою десяткам тисяч українцям, адже багато їхніх рідних і близьких загинуло, а інші загубилися у вирі війни.

Пам'яттю остались викарбувані їх прізвища на обелісках, які стоять у кожному селі, місті, містечку та на полях кривавих боїв.

* * * * *

Обеліски, обеліски
Повсюди в центрі села та в місті.
На них загиблих імена.
Яких забрала II світова війна

І в цей травневий день
Іде до обелісків потік людей
З молитвою, квітами, сльозами
До обелісків йдуть,
Щоб рідних, що на тім світі пом'януть

(Любов Полозенко)

* * * * *

Могили, обеліски і хрести...

Могили, обеліски і хрести
В садах, у скверах, в полі при дорозі.
Над ними матері, утерши сльози,
Стоять родинами й не можуть відійти.

Була війна і шаленіли грози,
Ніхто не міг рятунку тут знайти,
Ніхто не міг через вогонь пройти.
У денну спеку і страшні морози.

Так тяжко на війні було,

На рубежах кривавих полягло
Мільйони юних, наче цвіт весніний,
Котрі хотіли жити і любить ...
О. замле, як ти можеш пережить
Оці людські й свої нестерпні рани ? ...

Обеліски

Навесні під сонцем
Розквітають квіти
І сумні ялини в задумі стоять ...
А над ними небо
В душі людям світить.
Вічним сном солдати
Десь в чужій землі лежать.

Не тільки на обелісках рідні загиблих можуть прочитати імена діда, прадіда свого, а в книгах, періодичних виданнях та інших джерелах інформації.

В університеті (НУБіП Укукраїни) видано чимало книг, в яких висвітлені біографічні дані учасників бойових дій, які до війни були студентами. Про їх фронтіві дороги і про те, як повернувшись з війни, працювали в повоєнні роки в Голосіївських ВНЗ. А також про тих студентів, хто першими вступили у бій з ворогом та загинув на підступах до Києва.

Червень місяць – завжди гаряча пора студентського життя. Таким він видався й пам'ятного 1941 року: для одних закінчилась весняна сесія. А до зимової далеко. Інші успішно захистили дипломи, обговорюють плани на майбутнє. Жарти, сміх, пісні лилися по Голосієво до ранку.

У синьому небі зорі світилися
А там у лісі жарти і пісні лунали.
Це студенти Голосіївських вишів
Початок канікул відсвяткували.

І навіть не знали,
Що на захід країни
Прийшла кривава біда...
Почалася друга світова війна.
Так, що про канікули прийшлося забути,
А брати кулемети в руки.

Понад 1000 студентів і співробітників взяли в руки зброю, майже 400 записалися до лав народного ополчення. Багато з них загинуло на фронтах тієї війни.

Буремнії роки все далі
Коли йшла війна із фашистом
За землю, за щастя, любов ...

За Київ, за ріднії виші,
За ясного неба вись
Добровольчі студентські загони
На захист Вітчизни знялись.
Звитягу їх, мужність і рани
І юності прострелений політ,
Схилившись у тихій задумі,
Про все пам'ята Голосіївський ліс.
(Л. Кучерук. 2018 р.)

Біль війни спонукала тих, хто залишився живим, поділитися на шпальтах газети «За сільськогосподарські кадри» (починаючи з 1956 р.) про героїчні воєнні будні студентів та викладачів голосіївських вишів. Про тих, хто загинув. А хто залишився живим, повернувшись в свої Alma mater.

Була страшна війна
Жорстока і підступна.
Палали хати, степ горів
Німецькі таки все йшли та йшли...
З собою смерть народу нашому несли.

В 1973 році у видавництві «Урожай» вийшла з друку книга «Кузня сільськогосподарських кадрів : короткий історичний нарис». В книзі є розділ, який висвітлює участь студентів і викладачів Голосіївських ВНЗ в обороні м. Києва в перші місяці другої світової війни.

Це студенти : Микола Скиба – студент-агрохімік, Микола Громов – студент-механік, Іван Кармазин - студент-агроном. Ці хлопці в ніч з 2-го на 3-є серпня пішли в розвідку, щоб здобути «язика». Бойове завдання вони виконали. Але під час перестрілки з ворогом загинув Микола Скиба.

Безсметний подвиг здійснив майбутній лісник Яків Близнюк. Коли в районі плодючого інституту (нині це Інститут садівництва) з'явилися німецькі танки і рушили на кулеметний окоп, Яків Близнюк обв'язав себе гранатами і кинувся під траки танку. Ціною свого життя юнак врятував своїх друзів, допоміг їм утримати бойові позиції.

Назустріч ворогу все йшли,
Нічого не боялись.
Рідну землю від ворогів
Хоробро захищали.

Біля 2-го навчального корпусу університету створено меморіал пам'яті присвячений полеглим у роки Другої світової війни студентам і співробітникам Голосіївських інститутів, що навчались і працювали тут. А в 1941 році біля цього корпусу велися найзапекліші бої. Тому на меморіалі височить на постаменті постать

юнака з бронзи, а за його спиною на мармурових плитах викарбовані прізвища тих, хто загинув в перші місяці війни в пекельних боях за Голосієво, за Київ.

Стоїть юнак на постаменті.
Рушниця за плечима, колосся у руках
Він вічний сон оберігає
Тих, хто загинув героїчно
В запеклих і страшних боях.

* * * * *

Ми вас пам'ятаєм !!!

Тут, в центрі студентського містечка,
Де Вічний вогонь палахтить,
Студентська постать на чатах
З рушницею гордо стоїть.
Затиснув в руці колосочки,
Собою всіх хоче прикрити.
В пориві юнацьким відвертим
Пильнує історії мить.
Меморіал тут військовий. Урочисто ...
Карбавані в граніті скупі імена
Розкажуть всім і стисло й просто
Хто тут поліг. Схилимо знамена !!!
Ці імена пливуть в обійми вічності –
То від прийдешніх наша шана і хвала
Всім тим, хто встав проти навали.
До тих, хто впав заради життя.
Щоб квіти живі їм тут покладали,
Горіло щоб в душах жаркеє багаття
Щоб суцї тут студенти всі казали:
Ми вас пам'ятаєм !!!
Жахіттям воєнним нема вороття !!!
(Л. Кучерук. 2018 р.)

В книзі «Свириденко В. Є. Кузня сільськогосподарських кадрів (до 165-річчя лісогосподарського факультету НАУ). – К.: Арістей, 2005. – 128 с.» висвітлена історія одного із найстаріших в Європі лісогосподарських факультетів. Автор розповідає про участь студентів та викладачів ЛСПГ у другій світовій війні.

Надрукований список співробітників і студентів, які віддали життя у боротьбі з ворогом.

Друкуються вірші професора О. О. Салганського, який пройшов війну від листопада 1941 року до її закінчення. Понад 50 років Олексій Олександрович викладав на факультеті ряд дисциплін біологічного спрямування. Ось один з його віршів.

Потомкам

Мы родились не для войны,
Не смерти для, и не для боли,
Не в искупление вины,
А для своей и Вашей доли.

Мы нашу юность пронесли,
Сквозь море общего страданья
И сохранили Честь земли,
Познавши тяжесть испытанья

И каждый знал, что сны народа,
Когда в народ пришла беда...
Пройдет встречать врага у брода,
Где кровь течет, а не вода.

Не упрекайте нас потомки,
Что яркой юности года.
Из нашей жизненной котомки
Мы отдали навсегда.

В книзі Любецького В. Й. «Нас подружив Київ. – 2007. – 192 с.» розповідається про учасників бойових дій, які до війни працювали викладачами та ті що навчались у Київському ветеринарному інституті. Повернулись до інституту, одні навчаться інші працювати. Серед них Г. О. Гіммельрейх, І. О. Поваженко, С. І. Братюха, В. В. Науменко, П. Я. Роговський та інші.

Іван Омелянович Поваженко, отримавши в 1939 році звання професора, на початку війни пішов добровольцем на фронт. У діючій армії займав посаду хірурга ветеринарного відділу фронту (1941-1944рр.). Пройшов бойовий шлях від Києва до Сталінграда (нині Волгоград), від Волги до Берліна.

В книзі Станіслава Рудика «Професор Іван Поваженко» (2016) розповідається про складне і нелегке життя вчених в 30-ті роки, коли вишукували «ворогів народу» повсюди. Ця доля не обминула і професора І. О. Поваженка. Будучи на війні, як ветеринар-хірург фронту він багато зробив для збереження коней.

І загалом за час війни ветеринарними фахівцями було виліковано і повернуто у війська біля 3 мільйонів хворих і поранених коней.

Ветеринарна служба в тій війні
Від ран коней спасала
Бо кінна кавалерія велику роль в бою відіграла

В атаку першою на ворога йшла
Шлях піхоті пробивала
Тож ворожі гармати по конях першими стріляли

Крім того були дивізійні ветеринарні лазарети, де надавалась лікарська допомога пораненим і хворим коням. Існувало стаціонарне лікування, термін якого не перевищував 15 діб.

В буклеті «Агрономічний факультет», який вийшов у видавництві університету в 2010 році розповідається про ветеранів факультету, які були до II світової війни студентами II, III курсів.

Після закінчення війни повернулись, закінчили навчання, захистили дисертації і довгий час працювали в своєму рідному виші.

Серед них Михайло Арсентійович Білоножко, зав. кафедрою рослинництва. До війни студент III курсу агрофаку. З перших днів війни – оборона Києва, воював на 1-му, 2-му, 3-му Українському фронтах, служив розвідником 68-ї гвардійської стрілецької дивізії.

Руденко Іван Сергійович, – доцент кафедри загального землеробства, з 1974 до 1980- декан агрономічного факультету, а до війни це студент II курсу КСГІ. Мав військові звання – старший лейтенант, штурман авіації. Брав участь у боях – Північний Кавказ, Курська дуга, Україна, Білорусія...

Калюжний Володимир Юхимович – доцент кафедри ґрунтознавства, а в 1946-1950 рр. – декан агрономічного факультету. До війни, будучи аспірантом, працював асистентом кафедри ґрунтознавства КСГІ. На початку II світової війни був бійцем у винищувальному батальйоні, який обороняв Київ. Проїшов шлях з Сталінграда до Берліна.

Та це не тільки вони воювали, а ще багато студентів і викладачів КСГІ були учасниками тієї пекельної війни. І про це пам'ятають нинішні студенти і викладачі.

Сьогодні лишається лиш дивуватись –
Звідки сили вони на все віднайшли?
Як вони зуміли той виклик здолати?
І ворога лютого перемогти.

Про учасників війни, які були студентами, аспірантами, викладачами факультету механізації та електрифікації сільського господарства КСГІ розповідається в книзі «Нарис з історії Навчально-наукового технічного інституту» (2010 року).

Серед них це С. П. Бублик – аспірант кафедри сільськогосподарських машин(1935-1938рр.), асистент, захистив 16 червня 1941 року дисертацію. З перших днів на війні, дійшов до Берліна. Після війни повернувся на свою кафедру на посаду зав. кафедри.

С. К. Зарайський – починаючи з 1931 року все своє життя віддав факультету механізації сільського господарства. 1931-1936 – студент, 1937-1939 – асистент кафедри ремонту машин, 1939-1941 – заочна аспірантура. З 1941 року – воював, лише у

лютому 1946 року був демобілізований і продовжував працювати старшим викладачем, доцентом кафедри ремонту машин.

О. Д. Каптанівський, П. І. Кондратюк, В. В. Котюжинський, В. Г. Кузьмінський, С. С. Цесін і ряд інших учасників війни працювали до війни після у своїй Альма-матері. А на війні вони були танкістами, шоферами, штурманами, кулеметниками, а також ремонтували військову техніку, яка виходила з ладу.

В яких тільки бойових частинах
Наші інженери-механіки не побували,
Тому що добре виміли воювати
І рідну землю від вражої сили захищати.
Були танкісти, льотчики, артилеристи
Військову техніку уміли ремонтувати
Щоб вона знову могла по ворогу стріляти.

Книга «Пам'ять поколінь» (2010 р.) видана з нагоди 65-річчя закінчення II світової війни і присвячена тим, хто загинув у боях, хто вижив у тій пекельній війні, а після закінчення навчався та працював у голосіївських інститутах. Описані їхні фронтові дороги, та спогади ветеранів війни.

Більш як 70 років минуло, як закінчилась та війна. Але пам'ять про неї живе в душі кожного українця. І тому ми повинні низько вклонитись ветерану тієї війни, а їх залишилось зовсім і зовсім мало.

На землі зосталось Вас так мало,
Вже стареньких, зболених, сумних...
Пам'ятаймо подвиг Ветерана
І шануймо всіх, іще живих!

В зиму люту, чи в весну духмяну,
Як зустрів, в пошані зупинись,
До землі вклонися Ветерану,
Низько, низько вдячно поклонись!

(Ганна Гнатюк, смт. Іванків, Київщина)

Ніхто із ветеранів II світової війни не думав і не гадав, що через 69 років після закінчення тієї пекельної війни, яка прийшла до нас з Заходу, прийде війна зі Сходу.

Російські правнуки російських прадідів з якими наші діди, прадіди гнали фашистів, здобували Перемогу, прийшли з «Градами», танками на нашу землю.

Російські хлопці, опам'ятайтесь!
Кидайте кулемети, додому збирайтесь.
Невже не знаєте, що у II світовій війні
Наші і ваші прадіди боролись разом
Проти тодішньої біди.

А ви що робите?

Чи розуму зовсім не має?
Чи своєї землі не хватає?
Прийшли до нас не в гості, як брати
А як закляті страшні вороги.

«Гради», танки, кулемети привезли.
Що? Хочете закласти початок третьої світової війни?
Опам'ятайтесь! Просить світ.
Тому що в кожного із вас
Не так уже і довгий вік.

Бо в наших хлопців є козацька сила.
І дух козацький не пропав
Вони зуміють захистити свою країну,
Бо це їх рідний український край!
(Л. Полозенко)